

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено оцінку сучасного стану та розглянуто перспективи розвитку будівельної галузі. Визначено особливості нових форм забезпечення будівельних організацій засобами механізації, а також виявлено значення інновацій для підприємств будівельної галузі.

Аннотация. Проведена оценка современного состояния и рассмотрена перспектива развития строительной отрасли. Определены особенности новых форм обеспечения строительных организаций средствами механизации, а также выявлено значение инноваций для предприятий строительной отрасли.

Annotation. An assessment of the current state and prospects of development of the construction industry is made. The features of the new forms of providing construction companies with means of mechanization are identified. The value of innovation for the construction industry is studied.

Ключові слова: будівельна галузь, засоби механізації, будівельні організації, науково-технічний прогрес, інноваційний розвиток.

В умовах нестабільності економічного розвитку ринкового середовища, яке сформовано під впливом світової фінансової кризи, виникає завдання по-новому оцінити параметри результативності конкретних економічних об'єктів, зокрема будівельних організацій. Важливість та необхідність вирішення такого завдання спричинена потребами для ефективного виконання будівельних робіт. Основною проблемою, що виникає при цьому, є забезпечення комплектності, яка передбачає повноцінне врахування не лише внутрішніх, але й зовнішніх факторів впливу на діяльність організацій та його спроможність конкурувати на ринку.

Дослідженням питань розвитку будівельної галузі займався цілий ряд вчених, а саме: З. Гуцайлюк, В. Завгородній, Є. Мних, М. Чумаченко, П. Микитюк, В. Рудницький, А. Гойко, Л. Стрембіцька та ін. Проте більшість авторів, розглядаючи дану проблему, не враховують конкурентну позицію за допомогою інноваційної складової їх діяльності.

Для ефективного розвитку будівельного виробництва принципове значення має повне забезпечення та ефективне використання підрядними організаціями основних засобів, трудових і матеріальних ресурсів.

У даний час склалася ситуація, за якої не забезпечується процес відновлення основних засобів. За останні роки практично призупинено їх відтворення, яке досягло критичного рівня (45 – 50 %) і не компенсується новими інвестиціями. За 2000 – 2011 роки кількість основних будівельних машин скоротилося на 20 %, а засобів малої механізації у 5,2 рази [1].

Причинами є значне зростання цін на будівельну техніку, недостатність джерел фінансування в активну частину основних засобів. Треба зазначити, що машинний парк у підрядних організаціях переважно формується без урахування сучасних вимог, номенклатура машин і механізмів не завжди відповідає структурі будівельно-монтажних робіт, що негативно впливає на рівень механізації робіт і продуктивності праці.

Важливо здійснити комплекс заходів щодо поліпшення використання машин із погодинною оплатою праці. Це зумовлено тим, що внутрішньозмінні втрати робочого часу залишаються високими, а простой бульдозерів, екскаваторів і баштових кранів перевищують 1/3 робочої зміни. Значна частка парку будівельної техніки (19 – 22 %) постійно знаходиться у ремонті або його очікуванні [2].

Оцінюючи ступінь забезпеченості підприємства основними засобами, недостатньо обмежуватися лише кількісним зростанням їх активної частини, необхідно звертати увагу на зміни в якісному складі активної частини основних засобів, оскільки у вартісному вона може бути високою, а її технологічна й вікова структура – незадовільна. При цьому слід зазначити, що починаючи з третього року експлуатації продуктивність машин щорічно знижується в середньому на 4 %, а витрати зростають на 3 – 5 %.

Для досягнення високих виробничих показників необхідно, щоб кожна підрядна організація залежно від спеціалізації й особливостей будівництва обґрунтувала потребу основних засобів інженерно-економічними розрахунками у функціональній, технологічній, і відтворювальній структурах.

Особливої уваги заслуговує розвиток нових форм забезпечення будівельних організацій засобами механізації: лізинг будівельної техніки, продаж машин і механізмів у кредит, розвиток вторинного ринку засобів механізації, прокат будівельної техніки, її ремонт та виробництво запасних частин для машин, що знаходиться в експлуатації.

В регіонах країни доцільно створити машино-технічні підприємства з сервісного технічного обслуговування, ремонту і прокату будівельних машин і засобів малої механізації. Будівельним організаціям необхідно розширити та укріпити, а за необхідності і створити нову базу ремонту засобів малої механізації.

Для фінансування робіт із переоснащення будівельних підприємств новими засобами механізації важливо, на думку автора, організувати спеціальний фонд нової будівельної техніки, наприклад, у формі консорціуму. Зобов'язати користувачів будівельних машин, а також тих,

фонд розвитку цієї галузі у розмірі 0,5 – 1 %. Крім того, необхідно передбачати часткове державне фінансування такої програми.

Дослідження динаміки плинності робочих кадрів свідчить, що це складний соціально економічний процес, на який впливають різноманітні фактори.

Якщо розглядати трудовий потенціал підрядних будівельних організацій за кваліфікаційно-професійною ознакою, то тут помітна тенденція щодо його погіршення. Це, насамперед, відображається на якості будівельного виробництва.

Поки записується не вирішеною проблема скорочення питомої ваги затрат ручної праці на основних видах будівельних робіт, яка становить у середньому 50 – 60 % [3].

Суттєво на ефективність використання персоналу впливають системи оплати праці. Ще недостатньо застосовуються прогресивні системи, виплата заробітної плати не завжди здійснюється своєчасно. Частка преміальних доплат у загальній сумі витрат на оплату праці становить до 20 %, що суттєво не впливає на зростання продуктивності праці, зниження плинності кадрів і скорочення термінів спорудження об'єктів.

З переходом до ринкової економіки простежується тенденція щодо поліпшення структури будівельних матеріалів і конструкцій, розширюється застосування ефективних видів металопрокату, пластмас, смол, полімерів, професійних виробів із деревини, керамічних та інших видів матеріалів. Форма організації матеріально-технічного постачання будівництва, яка будується переважно на прямих зв'язках із постачальниками, є найбільш ефективною і дозволяє досягти мінімальних витрат при вирішенні питань поставки матеріалів.

Науково-технічний прогрес сприяв якісним змінам у технологію виготовлення залізобетонних конструкцій. Намітилися такі прогресивні напрями у виробництві залізобетонних конструкцій, як збільшення питомої ваги виробів за рахунок застосування легких бетонів; удосконалення конструктивних рішень; підвищення якісних характеристик вихідних матеріалів (цементу, заповнювачів, арматурної стіни); збільшення монтажних одиниць, підвищення їх заводської готовності [4].

Структурна ієрархія пріоритетів для будівельної галузі може бути такою:

- удосконалення проектування об'єктів будівництва;
- розвиток та вдосконалення нормативної бази у сфері будівництва, промисловості будівельних матеріалів, архітектури і містобудування;
- удосконалення теорій розрахунку й автоматизація методів розрахунку та проектування будівельних конструкцій і споруд;
- дослідження ресурсу конструкцій будівель і споруд;
- створення ефективних будівельних конструкцій і матеріалів;
- раціональне використання легких металевих несучих конструкцій та легких огорожуючих конструкцій із сталевих профнастилу та ефективних утеплювачів;
- використання полімерних матеріалів для будівництва і ремонту;
- створення і нарощування потенціалу національної індустрії сухих будівельних сумішей на основі сировини Українських родовищ і виробників;
- розвиток системи підготовки наукових кадрів для будівельної галузі та фахівців будівництва;
- розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій з виробництва будівельних матеріалів і виробів;
- наукове обґрунтування та розробка нових енергозберігаючих технологій будівництва та експлуатації споруд;
- проектування і зведення інженерних споруд, будівельних конструкцій, виробів та матеріалів, що виготовляються з утилізованих техногенних відходів металургійної, гірничо-видобувної промисловості та відходів сільськогосподарського виробництва;
- удосконалення технології, організації, економіки та управління будівництвом нових та реконструйованих об'єктів;
- створення інноваційних моделей, методів і комп'ютерних технологій управління проектами об'єктів архітектури та будівництва;
- сертифікація будівельних матеріалів, виробів, конструкцій (у тому числі тих, що імпортуються) та процесів їх виробництва;
- індустріалізація оздоблювальних, сантехнічних та інших видів робіт;
- підвищення наукоємності будівництва за рахунок технічної оснащеності науки, широкого використання галузевих і територіальних баз і банку даних з їх послідовним об'єднанням у єдину інформаційну та обчислювальну мережу.

У зарубіжних країнах у галузі будівництва найбільш бурхливо розвивається автоматизація методів розрахунку та проектування будівель.

Ураховуються місцеві природні умови та історичні особливості забудови. При виборі конструктивних рішень будівель надається перевага висотним будинкам із сталевим каркасом та спорудам великих прольотів. У світі також широко розвивається монолітне будівництво.

Для реалізації стратегічних пріоритетних напрямів розвитку будівельної галузі в Україні необхідно зосередити увагу на:

- стандартизації та нормуванні у будівництві, що сприятиме вдосконаленню чинного законодавства і нормативної бази та адаптуватиме їх до міжнародної нормативної бази;
- підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації у сферах будівництва та архітектури, що дозволить підвищити рівень вирішення науково-технічних та технологічних проблем у зазначених сферах;
- розробці нових методів розрахунку будівельних конструкцій, засобів досліджень та випробування конструкцій і матеріалів, необхідних для проектування і створення сучасних безпечних і надійних об'єктів будівництва;
- розробці нових та вдосконаленні існуючих проектів будинків і споруд різного призначення для звичайних та складних інженерно-геологічних умовах з метою створення умов безпечного проживання населення та технологічної безпеки будівель та споруд;
- вирішенні науково-технічних проблем будівельної теплотехніки, що забезпечить енергозбереження як у житлово-комунальному господарстві, так і у промисловому, а також створить комфортні умови для проживання населення і виконання ним виробничих функцій.

- Література:** 1. Новак А. Як підняти українську економіку : монографія / А. Новак. – К. : Торонто, 2007. – 344 с.
2. Зубенко В. О. Визначення пріоритетності реалізації інноваційних проєктів / В. О. Зубенко // Комунальне господарство міст : наук. зб. – Вип. 80. – К. : Техніка, 2008. – С. 38–45.
3. Микитюк П. П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств : монографія / П. П. Микитюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – С. 7–53.
4. Дзяд О. В. Фінансові аспекти інноваційної політики ЄС / О. В. Дзяд // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 140–146.